

zaspalo polje ruža

PANONIJA

Zaspalo polje ruža

Jedna noću bunca
kô da se u srcu probudila zmija

To pre zlatnog sunca
Panonija
uspinja se i pruža

Krši svoju kičmu od kosti ljudskih glava
tiši mirisni okov
dok zrakom drhti pogubljena trava

To ona hoće to ona mora
da mome oku bude gora

Marku Vešoviću

Zori.
Na belom izvoru dan je.
I shvatiš —
nigde danu kraja.
Zbori
nemirno zelenilo u travi —
san je,
i svoj deo sunca — opštoj slavi
U steni
tišina ludi i beži izvan sebe.
Dan li je
San li je
Od uha do uha šapat.
Ču mlado uho dana
tvoju misao o noći
što će doći, što će doći.

ŠKOLJKA

U lov u zalutalo oko divljači
u tami onosveća

Prebela njena duša
potonulih zvonjava neprestana

Ono gleda u tamu
ni sunce
ni ljescak let labuda
da ga umilostivi

Prokrvare doline
koje ona sanja

A kad zamire svet
ona je lepo grlo potonulog pevača

To vetar, pomam nedokučivi
u nebo stenu pretače
u zemlju cvet.

Beži cvet, ne može.
Sapet.
Beži nebu.

Nebo raste
da srce pukne cvetu
da mu pomuti svest.

A put do oka dalek.
A sapet.
Bori se cvet.

karl korš

19 teza o marksizmu danas

1. Nikakvog smisla nema više postavljati pitanje koliko je učenje Marksa i Engelsa danas još teoretski vrijedno i praktično primjenljivo.

2. Svi pokušaji da se marksističko učenje obnovi kao cjelina i u njegovoj prvobitnoj funkciji kao teorija socijalne revolucije — danas su reakcionarne utopije.

3. Ali, u dobru i u zlu još i danas su djelotvorni važni sastavni dijelovi Marksovog učenja sa izmijenjenom funkcijom i na izmijenjenim mjestima zbivanja. Takođe su iz prakse ranijeg marksističkog radničkog pokreta ušli važni podsticaji u današnja praktična raspravljanja između naroda i klasa.

4. Prvi korak ka obnovi revolucionarne teorije i prakse sastoji se u tome da se prekine sa monopolističkim polaganjem prava marksizma na revolucionarnu inicijativu i na teoretsko i praktično vodstvo.

5. Marks je danas samo jedan među mnogim pretečama, osnivačima i daljim nastavljačima socijalističkog pokreta radničke klase. Isto tako su važni tzv. „utopijski socijalisti” od Tomasa Moma do danas. Važni su isto tako i takvi veliki Marksovi konkurenti kao Blanški i takvi ljudi neprijatelji kao Prudon i Bakunjin. Značajan je, naposljetku, isto tako pozniji razvoj, kao u slučaju njemačkog revizionizma, francuskog sindikalizma i ruskog boljševizma.

6. Naročito kritičke tačke marksizma su:

a) praktična zavisnost od nerazvijenih ekonomskih i političkih uslova u Njemačkoj i u svim drugim srednjim i istočnoevropskim zemljama u kojima je on kasnije stekao politički značaj;

b) bezuslovno prihvatanje političkih formi građanske revolucije;

c) bezuslovno usvajanje naprednih ekonomskih prilika u Engleskoj kao modela za buduću razvoj svih zemalja i kao objektivnog preduslova za prelaz ka socijalizmu. K tome dolaze:

d) posljedice njegovih ponovljenih, grčevitih i protivrječnih pokušaja da ove uslove prevlada.

7. Iz ovih uslova proizilazi:

a) pre naglašavanje države kao odlučujućeg instrumenta socijalne revolucije;

b) mistično identifikovanje razvika kapitalističke ekonomije sa socijalnom revolucijom radničke klase;

c) kasniji dvosmisleni razvoj ovog prvog oblika Marksove teorije putem umjetnog ka-lemljenja jedne, dijelom protiv Blankija, dijelom protiv Bakunjina razvite teorije o dve faze komunističke revolucije, koja zabašuruje stvarnu emancipaciju radničke klase iz sadašnjeg pokreta i pomjera je u neku neodređenu budućnost.

8. Od ove tačke pošao je lenjinistički ili boljševički razvoj marksizma, i to je ovaj novi oblik u kome je marksizam prenesen na Rusiju i Aziju. Istovremeno sa tim odvijao se i razvoj marksističkog socijalizma od jedne revolucionarne teorije ka ideologiji koja se može staviti i koja je stavljena u službu velikog niza različitih ciljeva.

9. Sa ovog stanovišta treba i kritički shvatiti obje ruske revolucije od 1917. i 1928. i sa istog ovog stanovišta treba i odrediti različite funkcije koje marksizam danas izvršava u Aziji i u svjetskim razmjerama.

10. Učešće radnika u odlučivanju o proizvodnji neće proizici iz njihovog zaposlijedanja napuštenih pozicija te takozvane slobodne konkurencije (koja sama sebe ukida) monopolističkih sopstvenika proizvodnih sredstava na internim nacionalnim tržištima i na svjetskom tržištu. Ona može proizici samo još iz planskog uključivanja svih danas isključenih klasa u svrsishodnu, već na sve strane monopolistički i planski regulisanu proizvodnju.

Preveo sa nemačkog: Dragomir ČULAFIĆ